

Recensent: Adelheid Mensink

Reina Tjerks: 'Verdwaald in misbruikland' Uitgeverij Free Musketiers, Zoetermeer, 2011. ISBN 9789048416561. (Geestelijke gezondheidszorg/ Seksueel misbruik/1) Zie ook: www.freemusketiers.nl

Soort boek/stijl/ziekte: Het boek bevat een helder verslag van de wijze waarop de auteur Reina Tjerks het jarenlange seksuele misbruik, waar zij slachtoffer van was, stapsgewijs heeft verwerkt en een plek in haar leven heeft gegeven. Ze beschrijft hoe ze vanuit die verwerking zelfvertrouwen en eigenwaarde opbouwt. Dat had ze nodig om zich te kunnen ontplooiën tot een persoon die de uitdagingen van het leven aandurft.

Tijdens het proces van verwerking, waarbij Reina hulp kreeg van een goede gespecialiseerde therapeut, probeerde ze ook om te gaan met haar gekrenkte vertrouwen in God; Hij had in haar ogen al die ellende toegelaten. Ze voelde zich door Hem in de steek gelaten. Reina laat de lezer delen in haar zoektocht naar God als leider en trooster in haar leven. Hiermee krijgt het boek nog een extra dimensie, namelijk het vinden van een antwoord op de vraag hoe God zulke erge dingen kon laten gebeuren bij een onschuldig klein meisje. Achterin het boek staat een literatuurlijst, vermelding van overige bronnen en een lijst van aanbevolen literatuur.

Over de schrijfster: Reina Tjerks (1958) groeide op in een steeg. De burens hadden het stempel 'asociaal' gekregen. Op de lagere school werd al snel duidelijk dat Reina niet door de andere kinderen werd geaccepteerd. Het leek te maken te hebben met het feit dat ze in een steeg woonde naast een sociaal gezin. De onbevanging waarmee ze aanvankelijk haar schoolperiode begon sloeg om in onzekerheid en een gevoel van niet geaccepteerd worden. Ze werd veel gepest en ze ontwikkelde een gevoel dat ze waardeloos was en niet de moeite waard om mee om te gaan. Toen Reina acht jaar was begon het seksuele misbruik, eerst door een tien jaar oudere oom, een broer van haar vader, en later ook door een vriend van haar ouders. Haar werd voorgehouden dat als ze het gedrag van haar oom en later van de huisvriend zou verklappen, zij verantwoordelijk zou zijn voor gevangenisstraf van de dader en bij de huisvriend ook voor het uiteenvallen van diens gezin. Die verantwoordelijkheid drukte heel zwaar op haar. Het misbruik hield jaren aan.

Als volwassen, getrouwde vrouw met twee zonen werd ze onverwachts te heftig geconfronteerd met haar jeugdtrauma. Om verder te kunnen met haar leven besloot ze de moeilijke weg van therapie te volgen. Later zou ze ook aangifte doen tegen haar oom. Het zou een zware weg worden die haar uiteindelijk naar de uitweg leidde uit het doolhof van, zoals zij het noemde, 'misbruikland'.

Reina komt uit een religieuze, kerkelijke familie. Door de ellende die haar was aangedaan in haar jeugd was ze haar vertrouwen in God als beschermer tegen kwaad en als troostende Vader kwijtgeraakt. Ze heeft met dit boek niet alleen haar geschiedenis willen vertellen om zelf met haar verleden in het reine te komen, maar ook om eventuele andere slachtoffers van seksueel misbruik te kunnen helpen. Bovendien wilde ze met haar boek benadrukken dat God er is, ook al ervaar je hem niet.

Aan het einde van haar therapie besloot ze een opleiding te volgen voor pastoraat. Tijdens die opleiding ontplooiëde ze zich tenslotte tot een vrouw die zelfvertrouwen en een gevoel van eigenwaarde heeft. De rode draad in haar leven is de aanwezigheid en steun van God, ook al had ze lange tijd gedacht dat Hij haar in de steek had gelaten.

Korte beschrijving: Reina Tjerks, de schrijfster en hoofdpersoon in het boek, werd in 1958 geboren uit een moeder die achttien jaar was en zelf door haar vader werd misbruikt. De vroege jeugd heeft Reina als liefdevol en zonder grote problemen ervaren, maar toen ze naar school ging bleek dat het feit dat ze in een steeg woont naast een asociaal gezin tegen haar te werken. Ze werd erg gepest en kreeg geen aansluiting met andere kinderen. Ze ging zich minderwaardig voelen.

Toen ze acht jaar was begon het seksuele misbruik; een tien jaar oudere oom kon zijn nichtje heel gemakkelijk zogenaamd mee op stap nemen, zonder dat iemand argwaan koesterde. Uiteraard werd haar het zwijgen opgelegd onder de dreiging dat als zij iets zou verklappen, hij naar de gevangenis zou moeten. Telkens als ze misbruikt werd hoorde ze eenden kwaken in een nabije sloot. Ze stelde zich dan voor dat de eenden voor haar huilden.

Toen ze veertien was nam een huisvriend, een volwassen getrouwde man en vriend van haar vader, min of meer de plaats van haar oom in. In die tijd ging ze zich afvragen waar God was en waarom Hij haar niet hielp tegen zoveel kwaad.

Op haar zeventiende hield het misbruik op doordat haar oom niet veel meer langskwam en de huisvriend naar een andere plaats verhuisde. Pas toen ze ging trouwen herwon ze enigszins het vertrouwen in contacten met anderen. Ze kreeg twee zonen en ze slaagde er ogenschijnlijk in om haar verleden opzij te schuiven en zich vrij te voelen. Totdat ze met haar gezin verhuisde en in de buurt kwam wonen van een eendenvijver. Toen kwamen er associaties los waar ze niet tegen opgewassen bleek. Uiteindelijk besloot ze om professionele hulp te zoeken en aangifte te doen van seksueel misbruik door haar oom.

Reina trof een goede therapeut die haar hielp om uit de doolhof van 'misbruikland' te komen. Tegen de huisvriend deed ze geen aangifte omdat hij haar zo dringend had gevraagd om hem en zijn gezin te sparen voor gevangenisstraf en schande. Hij bood haar in het bijzijn van haar echtgenoot excuses aan en mede daarom deed ze nooit aangifte. Toen de therapie ten einde liep deed Reina al het mogelijke om een nieuwe start te maken. Ze begon aan een driejarige opleiding voor pastoraat. Tijdens die opleiding leerde ze heel veel over haar eigen functioneren en over de plaats die God inneemt in haar leven.

Hoewel Reina beseft dat je je eigen geschiedenis niet kunt herschrijven en hem ook niet kunt uitwissen, is ze er in geslaagd om de negatieve elementen in haar leven om te buigen naar positieve.

Wat opviel: Het boek geeft als het ware stapsgewijs aan hoe de processen na seksueel misbruik verlopen in psychische, sociale en juridische zin. Reina vertelt heel openhartig over de emotionele gevolgen die zij als kind ondervond tijdens het misbruik. De psychische gevolgen die zij ervoer toen ze volwassen was zullen door vele andere slachtoffers herkend worden. Ook de methode waarop de therapeut haar door de verwerking heen hielp wordt duidelijk door haar beschreven, evenals haar worsteling om aangifte te durven doen.

Wat vooral opviel in het boek was de bijzonder oprechte zoektocht die Reina hield naar God die haar in haar ogen in de steek had gelaten. Aanvankelijk had ze als kind, opgroeiend in een kerkelijk gezin, alle vertrouwen in God als troostende en beschermende Vader, maar ze begreep niet hoe Hij kon laten gebeuren dat een onschuldig klein meisje zoveel kwaad werd aangedaan. Toch wist ze uit die geloofscrisis te komen door te begrijpen dat God er wel was, maar dat de mens nu eenmaal een eigen wil heeft om zonden te begaan. Reina begreep dat Hij haar kracht gaf tijdens het verwerkingsproces en haar leidde om de juiste beslissingen te nemen zoals het wel of niet aangeven van de dader en het ombuigen van negatieve elementen

in positieve. De manier waarop Reina over haar relatie tot God vertelt kan andere slachtoffers troosten. Ook wie niet in een God gelooft zal de positieve kracht die Reina uit haar teruggevonden geloof in God haalt ervaren als een mooie rode draad door het verhaal. Zelf hoopt zij met haar verhaal tevens te bereiken dat andere gelovige slachtoffers van seksueel misbruik niet langer zullen denken dat God hen in de steek heeft gelaten.

Citaten: Pag. 15: 'Ik deelde mijn pijn met de eenden, die in een vijver vlakbij de misbruikplaats zwommen. Zij kwaakten dat het een lieve lust was en mijn geest zette dat om in huilen. De eenden huilden om mij, zij keurden het niet goed, zij hielden van me. Intuïtief paste ik een perfect verdedigingsmechanisme toe om stand te houden.'

Pag. 19: 'Verdwaald zijn in misbruikland is verschrikkelijk. Allerlei verdedigingsmechanismen steken de kop op om maar zoveel mogelijk het hoofd boven water te houden om te voorkomen dat je stikt. Verdwaald zijn betekende voor mij het los zijn van mijn identiteit als mens en het binnentreden in een onrealistische wereld.'

Pag. 33: 'Het was voor mij heftig te horen dat ik uit mijn slachtofferrol moest stappen om een start te maken richting herstel.'

Pag. 42: 'Mijn hulpverlener vertelde me dat ik als volwassen vrouw niets mankeerde. Wat een vreemde uitspraak! Er mankeerde immers van alles en nog wat aan mij, daarom had ik toch zijn hulp nodig?' [...] 'De hulpverlener vertelde me dat ik niet als volwassen vrouw was misbruikt, maar als kind. Het kind schreeuwde nog steeds om hulp'.

Pag. 88: 'Heel veel slachtoffers, inclusief mijzelf, hebben afgezien van geldelijke schadevergoeding. Wanneer er wel schadevergoeding wordt gegeven wordt het vaak gedoneerd aan een goed doel. Dat heeft te maken met de gevoelens die schadeloosstelling of smartengeld kunnen opwekken. Ik heb er van afgezien, omdat ik er het gevoel bij kreeg achteraf nog eens betaald te worden voor de gebruikmaking van mijn lijf.'